

Дүгнэлт

Компанийн Нийгмийн Хариуцлага ба Тогтвортой Хөгжлийн Зорилтууд – Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба хэтийн чиг хандлага

Судалгааг Монголын Компанийн Засаглалын Хөгжлийн Төвөөс бэлтгэв

Оршил

Энэхүү судалгааг Конрад Аденауэрын Сангийн өмнөөс Монголын Компанийн Засаглалын Хөгжлийн Төв (CGDC) хийсэн юм. Судалгаа нь Монголд Компанийн Нийгмийн Хариуцлага (КНХ)/хариуцлагатай/тогтвортой бизнесийн хөгжлийн төлөв байдлын одоогийн түвшнийг тодорхойлохоос гадна Тогтвортой Хөгжлийн Зорилтуудад (ТХЗ, мөн Дэлхийн Зорилтууд гэж нэрлэдэг) Монголын компаниудын оруулах боломжтой ирээдүйн хувь нэмэр, оролцоог тодорхойлох зорилготой юм. Судалгаа нь бизнесийн төлөв байдал болон ирээдүйд төвлөрсөн бөгөөд ингэхдээ тогтвортой амьжиргааны тухай үзэл санааг түгээхэд чухал үүрэг бүхий хамаарагч талуудыг онцгойлон авч үзсэн юм. Үр дүнд нь улс төр, төрийн засаг захиргаа, бизнесүүд болон нийгмийн байгууллагуудад илүү мэдлэг мэдээлэл түгэх, тэдгээр хоорондоо тогтвортой хөгжил, тэр дундаа тогтвортой бизнесийн ирээдүй, боломж ба бэрхшээлүүдийг шийдэхэд хамтран ажиллах, үр дүнтэй мэдээлэл солилцоход ихээхэн тустай байх юм. Мөн энэхүү судалгаа нь хариуцлагатай нэгдмэл сонирхол, үүрэг хариуцлагууд дээр суурилсан тогтвортой нийгэм ба амьжиргааны сайн сайхан байдлыг бий болгож чадах эдийн засгийн системийн үр өгөөж, ач холбогдлыг хамаарагч талууд илүү сайн ойлгож хүлээж авахад тус нэмэртэй гэж үзэж байна..

Үндсэн үр дүн

Судалгаанаас харагдсан үр дүнгүүд:

- Дэлхий нийтээр хариуцлагатай бизнес компанид ямар үр өгөөж авчирдаг болон КНХ нь “үр дүнгээ” өгдөг болохыг хэзээ хэзээнээс илүүтэйгээр хүлээн зөвшөөрдөг болоод байна. Илүү олон компаниуд өөрийн улсдаа болон дэлхий нийтийн хэмжээнд ТХЗ-уудыг хангахад хувь нэмрээ оруулахыг хүсэх болсон боловч ТХЗ-уудын өдөр тутмын бизнест үзүүлэх нөлөөллүүд дээр чиглэл, зөвлөмжүүд шаардагдсаар байна. Улс төрийнхэн, олон нийт ба хэрэглэгчдийн зүгээс тэдний зүтгэлийг үнэлэн дэмжих, хөхүүлэн сайшаах нь компаниудын зүгээс идэвх зүтгэлээ гарган хариуцлагатай, тогтвортой бизнесүүдэд илүүтэй хөрөнгө оруулахад чухал үүрэгтэй болж байна. Компани дотор болон түүнээс гадуур харилцаа холбоо бий болгох, харилцан ярилцах болон санал солилцох нь итгэлцлийг бий болгох үндсэн нөхцөл бөгөөд бүгдэд нь харилцан үр өгөөжтэй шийдлүүдийг гаргахад нэн чухал юм.
- Монголд компаниуд КНХ/хариуцлагатай/тогтвортой бизнес гэдэг нь ерөнхийдөө юу болох, өөрсдийн бизнестэй нь хэрхэн уялддаг болохыг ерөнхий, тойм байдлаар ойлгож байна. Ийм төрлийн арга хэмжээ, ажиллагаануудыг хэрэгжүүлэн удирдах явц хөгжлийнхөө дөнгөж эхний түвшиндээ явж байгаа бөгөөд компанийн төлөөлөгчдийн үзэж буйгаар улс төр, засаг захиргаа, хэрэглэгчид ба олон нийтийн зүгээс санхүүгийн болоод санхүүгийн бус дэмжлэгүүд илүү шаардлагатай байгаа юм. Компаниуд ТХЗ-уудын тухай хязгаарлагдмал ойлголтой байгаа бөгөөд ТХЗ хангахад оролцох шалтгаан, эндээс бий болох өргөн боломжуудыг хүлээн зөвшөөрч байгаа хэдий ч өөрсдийн зүтгэл, оролцоог бодитоор үнэлүүлэхийг хүсч байна.
- Дэлхий нийтийн хандлагатай харьцуулахад Монголын бизнесүүдийн хувьд бизнес болон улс төрийн хамтын ажиллагаа, харилцан ойлголцол, итгэлцэл бий болгох шаардлага өндөр байгааг хүлээн зөвшөөрч байна. Гэхдээ тогтвортой бизнесийн талбарт голлон оролцогч байх бус харин үүрэг, зорилтуудыг ажилчдынхаа түвшинд хэрэгжүүлэх хэмжээнд оролцох сонирхол Монгол компаниудад ажиглагдаж байна.

Гол дүгнэлт зөвлөмжүүд

- ✓ Дэлхий нийтийн болон Монголд хийсэн судалгаануудын үр дүнд дараах **үндсэн дүгнэлт ба зөвлөмжүүдийг** гаргаж болохоор байна. Үүнд:
- ✓ Компаниуд, улс төр, иргэний нийгэм ба олон нийт бүхэлдээ КНХ/хариуцлагатай бизнес ба тогтвортой байдал, мөн уялдах үйл ажиллагаануудыг **бизнесийн гол хүчин зүйл, элемент** гэж үзэх ёстой.
- ✓ Хамаарагч талуудын дунд **мэдлэг мэдээлэл солилцох, ахиц дэвшил болон саад бэрхшээлүүдийн тухай яриа хэлцлүүдийг** тогтмол хийж байх үйл явцыг системтэйгээр зохион байгуулалтанд оруулж үүрэг хариуцлагуудыг тодорхойлох ёстой.
- ✓ Компаниуд өөрсдийн **боловсон хүчнийг сургаж боловсруулан, эрх мэдлийг олгож** илүү хариуцлагатай, тогтвортой бизнесийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бизнесийн шийдэл ба арга замуудыг олох, тодорхойлоход тэднийг түлхүү оролцуулж байх ёстой юм. Энэ нь Чанартай боловсролыг дэмжих (Goal #4) зорилт нь Монголд маш чухал гэсэн судалгааны үр дүнтэй шууд уялдаж чадна.
- ✓ Компаниуд өөрсдийн ажиллаж буй байгаль орчин ба нийгэмдээ үзүүлж байгаа **эерэг болон сөрөг үр дагавар, нөлөөллүүдээ илүү анхаарах хандуулах** шаардлагатай байна. Компани өөрийн хариуцлагын гүйцэтгэлээ хэрхэн үнэлж байгаа болон бусад талууд энэ гүйцэтгэлийг хэрхэн үнэлж байгаагийн хооронд зөрүү гарснаар тал талд үл итгэлцэл, сэтгэлд хүрэхгүй байх явдал гарч болохыг ямагт анзаарч байх ёстой юм.
- ✓ Компаниуд болон бусад бүх хамаарагч талууд хариуцлагатай зан төлөв ба харилцаа холбоо аль алины хувьд **жишиг, үлгэр жишээ** болох ёстой. Тэд ямагт, нээлттэйгээр өөрсдийн үүрэг хариуцлагуудаа илэрхийлж бусдын хичээл зүтгэлийг хүлээн зөвшөөрч, үнэлж байснаар олон нийтийн **сэтгэхүйг** өөрчилж, **олон нийтийн зүгээс хамаарагч талуудын зүтгэлийг илүүтэй үнэлэхэд** хүргэж чадна.
- ✓ Компаниуд зөвхөн чанартай бүтээгдхүүн үйлчилгээг хүргэх замаар **хэрэглэгчид ба олон нийттэй итгэлцлийг үүсгээд** зогсохгүй ил тод нээлттэй байж өөрсдийн бизнесийн үйлдэл үйл ажиллагаа, татвар төлөлт зэрэгтээ найдвартай, итгэлтэй байх ёстой юм. Энэ ч компанийн төлөөллүүдээс судалгаанд Хариуцлагатай хэрэглээ ба үйлдвэрлэлийн (Goal #12) зорилт нь компанийн болон улс орны түвшинд хамгийн чухал зорилтуудын нэг гэж үнэлсэнтэй шууд зохилдож байгаа юм.
- ✓ Монголын хамаарагч талууд **хариуцлагатай ба тогтвортой бизнесийн хэлбэр, хэв загвар, үйлдлүүдийг таньж тодорхойлон, хүлээн зөвшөөрч үнэлэх** тал дээр илүү түлхүү ажиллах хэрэгтэй байна. Хичээл зүтгэл бүхий урьд алхаж байгаа компаниудыг урамшуулан сэдэлжүүлж, харин тэдэнд өгсөн урамшуулал нь нийтэд зөв зүйтэйгээр ойлгогдож үнэлэгдэж байх ёстой.
- ✓ Эцэст нь ярилцлага өгсөн хамаарагч талуудын нэн чухалд үзсэн зүйл бол, компаниуд, улс төрийнхэн ба иргэний нийгмийн бүлгүүд **ил тод, тогтмол, зорилтонд чиглэсэн яриа хэлцэл, харилцаа холбоог өрнүүлдэг соёлыг хэвшүүлэх арга замыг олох ёстой**. Зөвхөн итгэлцэл дээр суурилсан орчинд **нийтлэг ойлголцол ба дэмжлэг туслалцаа** бий болох боломжтой. Компаниуд **эерэг хандлагыг** тогтоож үйл явцыг эхлүүлэхэд хувь нэмрээ оруулахын тулд өөрсдийгөө үйл ажиллагааг тодорхойлогчид, эхлүүлэгчид гэж харах ёстой юм.